

POT SER BELL PERÒ NO BO. D'ANIMALS I CIUTADANIA

ANDRÉS L. JAUME

Universitat de les Illes Balears

La tauromàquia no és qüestió de simple gaudi o rebuig, ni de res que quedi, en definitiva, circumscrita a l'esfera del judici estètic i que gens tingui a veure amb l'ètica. Ni té a veure, com algun polític demagog i desangelat ha comentat, amb l'esfera de la llibertat individual que presumiblement defensa el liberalisme que malentén. No hi ha argument patrimonial ni estètic que ho justifiqui, en tot cas serà conservador i profundament econòmic. Els qui defensen la tauromàquia dient que és un art i que, com a tal, ha de ser protegit o preservat, equiparen el bell, o qualsevol altra categoria estètica, al bé o, almenys, al moralment desitjable. Adjudicar a la tauromàquia la categoria del bell potser no sigui el més adequat. Serà tràgica, sublim, heroica, però «bella» no, de cap manera. Encara que ho fos, encara que fos senzillament un espectacle que suscités un judici com «m'agrada», no deixaria de ser alguna cosa intrínsecament immoral, i, en definitiva, dolenta. Per què? Perquè apunta al pitjor del gènere humà sota una disfressa d'elegància, de patetisme o de tragèdia. Es fa sofrir un altre animal i amb això es legitima un espectacle bàrbar que consagra i justifica la crueltat contra l'innocent com a objecte artístic i de delit. Abans el bé que la bellesa, abans l'eticitat que el bon gust. El toreig podrà ser art, com ho és el jibaritzar o el llescar

caps o fer-se l'harakiri, com també podran ser objecte de crítica literària o artística les execucions públiques, les baralles de galls, les escenes sublimes de naufragi, el cinema de catàstrofes, o les batalles, però no poden ser de cap manera bones pràctiques. Ni per ser objectes de gust tenen carta de ciutadania i molt menys quan creen dolor i sofriment. Ningú en el seu sa judici incendia una ciutat per delectar-se amb les seves flames ni enfonsa un transatlàntic per experimentar el sublim. Tots estem d'acord que la passió per l'art no pot arribar tan lluny.

S'han sentit arguments tals com que el sofriment és una qualitat humana, no animal. El curiós és que de la mateixa manera que separem l'animal de l'humà tan radicalment, tampoc tenim empatx a reconèixer la nostra similitud; ho fem quan experimentem amb animals, quan apel·lem a la biologia per establir diferències socials, quan deixem ben clar què va conforme a la naturalesa i quina contra natura. La consideració de les capacitats mentals d'altres animals, a saber, si tenen consciència, si posseeixen conceptes o si són éssers intel·ligents és matèria discutida i molt interessant. Segurament tenir clares aquestes qüestions ajudi a molts a posicionar-se entorn de la tauromàquia i el tracte ètic als animals. Però hi ha un argument més senzill: suposem que l'animal no importa en absolut, ni és un subjecte d'atribucions mentals tals com les dels éssers humans ni és, en definitiva, un subjecte mereixedor de cap tracte moral. Per què rebutjar, llavors, comportaments cruels com la tauromàquia o qualsevol altra tradició cruel d'aquestes que alguns s'entossudeixen a defensar? Perquè legitimen una conducta cap a un ésser viu que ens horripil·laria davant de qualsevol altre ésser humà. Perquè els humans raonem i actuem també per analogia i, de la mateixa manera que tractem així els animals, com no tractarem els nostres congèneres? Matar un toro davant una torba exaltada recorda els afusellaments del 36, els linoxaments populars o els moviments totalitaris. La

imatge és la mateixa: una pobra víctima envoltada d'altres animals —això sí, racionals—, assedegats de violència. No es pot ensenyar cap valor ciutadà si no és des de la sensibilitat, és a dir, des del gust. I aquest també s'educa a través d'aquelles experiències que considerem excel·lents i que sensibilitzen els nostres millors ideals morals. La simpatia, el sentiment moral al que apel·lava Hume per fonamentar la nostra conducta moral, s'imposa aquí com a argument en contra de la tauromàquia. Es tracta en definitiva d'aprendre a desitjar, d'educar la sensibilitat per constituir un judici sòlid i ser un bon ciutadà. Ajuda en alguna cosa la denominada festa nacional? No, radicalment no, com no ajuda la pena de mort, l'assistència a execucions o la persistència mediàtica de la violència i els seu ús consegüent.

Considerem ara els animals com a «altres habitants». La ciutat, com a espai genuïnament humà, està habitada per ciutadans. Després de molts segles de lluita pel reconeixement, homes i dones, contribueixen al cos social a través de les més diverses activitats i, amb elles, al seu propi benestar. És paradigmàtic observar com Sòcrates, en els diàlegs de Plató, està gairebé sempre a la ciutat i no en el camp. Una vida humana es duu a terme entre humans i els humans viuen en ciutats. Algunes, paradoxalment, ja deshumanitzades, unes altres, malgrat la seva grandària, amb una important vida participativa i associativa. No és qüestió de poca importància que l'organització de la mateixa ciutat, l'existència de llocs d'intercanvi d'idees o l'absència radical i absoluta d'espais per a una socialització efectiva determina la substància mateixa de la vida política. La presència de no llocs o la seva absència és un factor decisiu per a una vida genuïnament democràtica que no pot reduir-se a acudir a les urnes cada quatre anys.

I heus aquí que la ciutat, lloc natural de la humanitat, apareix profundament deshumanitzada, de la mateixa manera que ocorre que la presència d'altres habitants —que

no ciutadans— humanitza. Gats i gossos conviuen des de fa mil·lennis amb els éssers humans. Gats i gossos, més recentment fures i altres, formen part també d'una comunitat moral ampliada que mereix dignitat i reconeixement. No porto a col·lació aquest tema per mer sentimentalisme o per no saber què escriure, sinó per la sorpresa que es reuneixin signatures per aconseguir el sacrifici zero a la ciutat de Palma. La pregunta que es podran fer alguns serà «i què més dóna?» o «Són només animals!» per concloure amb una pregunta retòrica com «Per ventura no hi ha escorxadors i mengem carn?». I la resposta és tan contundent com la que justifica que una declaració de ciutat antitaurina ens hagi humanitzat profundament. Així és, la violència sobre els altres animals és un tret de bestiesa que hauria d'alarmar íntegrament el cos social. Tortures, espectacles inhumans com la tauromàquia o determinades festes populars, fins i tot salvatjades tals com matar per diversió són símptomes d'astènia moral. Tots ells constitueixen clars exemples de patologia humana. No de malaltia concreta, sinó que alguna cosa humana no acaba d'anar bé. A ningú li estranyarà després la violència gratuïta sobre altres persones, la banalitat del mal o la impassibilitat de tots aquells que ho propicien i dels qui, amb el seu silenci, ho legitimen. Pot ser que l'humà adquireixi moltes i diverses formes, però és clar que, malgrat la dificultat de la seva definició o, el que és el mateix, la seva indefinició substancial, està molt ben assenyalat el camí que no volem transitar.

En els últims anys s'han sentit les veus de filòsofs que han justificat el que al meu semblar era injustificable. Sota una vestidura complexa i no menys críptica, han defensat la tauromàquia o, amb caràcter més general, han assenyalat vehementment la manca total de dignitat dels animals no humans. No hi ha hagut objeccions al fet que escrivessin pamflets replets d'absurditats en clau de xerrameca filosòfica, i me n'alegro perquè és símptoma de llibertat d'expres-

sió. Però quina llàstima que aquesta mateixa llibertat tan genuïnament humana estigui adornada d'un mal ús de la raó com aquest. Allà ells, no cal esperar res d'arguments tan bàrbars més que la repetició i justificació insensata d'una pràctica deshumanitzadora. Com Heidegger, que va ser tan gran filòsof com membre del partit nazi, no s'oblidi que un és responsable del que escriu i, sobretot, del que fa i de com decideix estar al món.

Hi ha qüestions que són tolerables, unes altres, no obstant això, són senzillament inassumibles. Probablement hagi arribat el moment en què el benestar i el tracte digne als altres animals no humans sigui una qüestió de tanta humanitat com els diversos drets d'homes i dones. No en va és l'home pur desig i sensibilitat, i acaba sent així allò que li procura gaudi i delit, és a dir, el mateix objecte anhelat. Tant de bo ben aviat hi hagi un espai digne per a tots aquells altres habitants de la ciutat que tant contribueixen a humanitzar-la i no hagi d'aplicar-se una infausta i innecessària solució final que ningú vol veure i tots tolerem amb el nostre silenci més sepulcral.